

QISHLOQ JOYLARDA DAROMAD VA KAMBAG'ALLIK MASALASI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Rasulov Ixtiyor

Denov tadbirkorlik va pedagogika instuti talabasi sardorrasulov1520@gmail.com

Bozorov Boboxon

Denov tadbirkorlik va pedagogika instuti talabasi bozorovboboxon76@gmail.com

Annotatsiya: *Qishloq hududlarida daromad darajasi va kambag'allik masalasi ko'plab rivojlanayotgan davlatlar uchun dolzarb mavzulardan biri bo'lib qolmoqda. Aholining katta qismi aynan qishloq joylarda istiqomat qilgani bois, ularning iqtisodiy ahvoli mamlakatning umumiy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Kambag'allikning ildizlari, uni kuchaytiruvchi omillar va uni kamaytirish bo'yicha choralar kompleks yondashuvni talab qiladi.*

Kalit so'zlar: *Qishloq aholisi, daromad darajasi, kambag'allik darajasi, ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik muommosi, bandlik imkoniyatlari, fermer xo'jaliklari, dehqonchilik samaradorligi.*

Qishloq hududlaridagi daromad darajasi: asosiy ko'rsatkichlar qishloq aholisi odatda qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanishadi va daromadlar mavsumiy xususiyatga ega bo'ladi. Hosil kam bo'lgan yillarda oilalar daromadi keskin tushib ketishi mumkin.

Daromadning past bo'lishiga quyidagi omillar sabab bo'ladi: Ishlab chiqarish texnologiyalarining eskilig bozor talabiga mos mahsulot yetishtirishdagi qiyinchiliklar. Mahsulot narxlarining tebranishlar investitsiya va kredit resurslariga yetarli kirish imkoni yo'qligi.

Suv ta'minoti, yo'l, saqlash ombori kabi infratuzilmaning yetishmasligi. Shu sababli qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanayotgan oilalarning daromadi ko'pincha barqaror emas. Kambag'allikning asosiy sabablari. Qishloq joylarda kambag'allik darajasining yuqoriligi faqatgina pul yetishmasligi bilan izohlanmaydi. U ko'plab ijtimoiy-iqtisodiy muammolarning yig'indisidir:

Ta'lim va malakaning pastligi

Ko'plab yoshlar sifatli ta'lim olish imkoniyatidan cheklangan. Bu esa ularning kelgusidagi ish topish imkoniyatlarini kamaytiradi. Sog'liqni saqlash xizmatlarining cheklangani sifatli tibbiy xizmatning yo'qligi ishchi kuchining samaradorligiga va aholi farovonligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Infratuzilma zaifligi transport, elektr energiyasi, suv ta'minoti kabi infratuzilma kam rivojlangan bo'lsa, iqtisodiy faoliyat ham sust bo'ladi. Ish o'rinlarining yetishmasligi qishloqlarda sanoat korxonalarining kamligi sababli qo'shimcha ish o'rinlari deyarli yo'q. Aholi faqat qishloq xo'jaligiga tayanadi.

Yer va resurslardan samarali foydalana olmaslik Yerni bo'lish, kichik maydonlarga ega bo'lish yoki texnika yetishmasligi hosildorlikni pasaytiradi. Qishloq aholisi hayotiga

kambag'allikning ta'siri. Kambag'allik oilalarning ijtimoiy himoyaga ehtiyojini oshiradi, yoshlarning migratsiyasini kuchaytiradi, oilaviy nizolar va psixologik bosimni ko'paytiradi.

Bundan tashqari, kambag'allik avloddan avlodga o'tishi ham mumkin — bolalar kam ta'minlangan muhitda ulg'aygani sababli imkoniyatlar cheklangan bo'ladi. Kambag'allikni kamaytirish bo'yicha takliflar qishloq joylardagi daromadni oshirish va kambag'allikni kamaytirish uchun quyidagi choralar samarali bo'lishi mumkin:

Qishloq xo'jaligida modernizatsiya zamonaviy texnika, suv tejamkor texnologiyalar, issiqxonalar va yuqori hosilli urug'lar qo'llab, mahsuldorlikni oshirish zarur. Kooperatsiyalarni rivojlantirish, fermerlar birlashib, mahsulotni qayta ishlash, saqlash va bozorga ulgurji chiqarish orqali ko'proq foyda olishi mumkin. Ta'lim va kasb-hunar o'rgatish. Kasb-hunar markazlari tashkil etish, yoshlarni zamonaviy kasblarga yo'naltirish daromad manbalarini kengaytiradi.

Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash Qizil o'yinlar, tikuvchilik, hunarmandchilik, xizmat ko'rsatish sohalarini rivojlantirish qishloqlarda iqtisodiy faollikni oshiradi. Infratuzilmani yaxshilash, Yaxshi yo'llar, internet, elektr va suv ta'minoti iqtisodiy hayotning rivojlanishiga zamin yaratadi. Ayollar va yoshlar tadbirkorligini qo'llash. Imtiyozli kreditlar, grantlar va o'quv dasturlari kambag'allikdan chiqish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Takliflar

1. Mahalliy bozorlarni rivojlantirish va mahsulotlar marketingini yaxshilash

Qishloq xo'jaligi mahsulotlari uchun mahalliy va hududiy bozorlarni kengaytirish, savdo nuqtalari va onlayn platformalarni yaratish. Mahsulotni brendlash va sertifikatlash orqali narx va sifatni barqarorlashtirish.

2. Ijtimoiy sug'urta va mikroqarz tizimlarini joriy etish

Qishloq aholisi uchun sug'urta dasturlari (hosil, chorva, sog'liq) orqali xavf-xatarlardan himoya qilish.

Mikrokredit va mikromoliya vositalari yordamida kichik biznes va fermerlarga qo'shimcha mablag' yaratish.

Xulosa: Qishloq joylarda daromad va kambag'allik – murakkab, biroq hal etilishi mumkin bo'lgan iqtisodiy va ijtimoiy muammo.

Hukumat siyosati, nodavlat sektor faoliyati va aholining o'zi tashabbuskor bo'lishi orqali qishloqlarda farovonlikni oshirish, kambag'allikni keskin kamaytirish mumkin.

Eng muhimi, qishloq aholisi uchun barqaror daromad manbalarini yaratish va ularning imkoniyatlarini kengaytirishdir.

FOYDALANIOLGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qishloq xo'jaligini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari. — T.: 2017–2024.

2. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. “Aholi daromadlari va kambag‘allik darajasi” bo‘yicha yillik hisobotlar. — T.: 2022–2024.
3. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. “Kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha milliy strategiya”. — Toshkent, 2023.
4. Todaro M. P., Smith S. C. Economic Development. — Pearson Education, 2020.
5. Urazbekovna, T. K. (2024). ROLE OF PUBLIC POLICY IN CHANGES IN POPULATION INCOME. Новости образования: исследование в XXI веке, 2(22), 316-321.
6. Ziyodullaev, N., & Ziyodullaeva, M. (2023). FINANCIAL LITERACY, INTERRELATIONSHIP OF POPULATION INCOME AND EXPENDITURE. Science and innovation, 2(B12), 881-887.